

InfoMigjorn

Butlletí digital
sobre llengua
catalana

Núm. 1.292

Dimarts, 19 de juliol del 2016

SUMARI

- 1 Eugeni S. Reig ► Un tresor lingüístic a l'abast de tothom
- 2 Eulàlia Miralles ► Llengua pròpia i alteritat a la Catalunya dels segles XVI-XVIII
- 3 Rudolf Ortega ► Quant val que un jutge parli català?
- 4 Magí Camps ► Molt més que un punt
- 5 Bernat Puigtobella ► Una llengua alineada o alienada?
- 6 Vicent Partal ► La geografia canviant del català
- 7 Francesc Canosa ► El català i l'ós Arturo
- 8 Gustau Nerín ► El català resisteix la globalització
- 9 Josep Pla ► Llengua, literatura i país
- 10 Revista de Llengua i Dret ► Sumari del núm. 65, juny de 2016
- 11 Enllaços

InfoMigjorn és un butlletí que distribueix missatges informatius relacionats amb la llengua catalana.

Elaborat i distribuït per la Xarxa de Mots. Edició d'aquest número: Jordi Palou i Ramon Torrents.

Subscripcions: <http://migjorn.cat/alta.php> Adreça de contacte: infomigjorn@migjorn.cat   @InfoMigjorn

1 Un tresor lingüístic a l'abast de tothom

Eugeni S. Reig

Llegiu la ressenya completa en aquest enllaç: http://www.migjorn.cat/bd/esreig_tresor.pdf

Recensió dels dos primers volums del
Petit atlas lingüístic
del domini català de Joan Veny

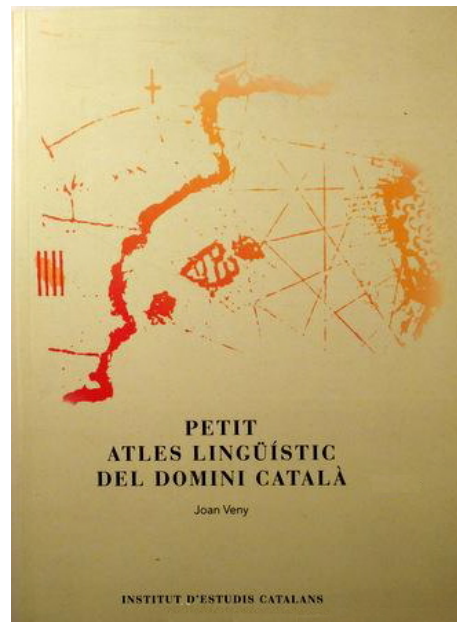
Joan Veny

Petit atlas lingüístic del domini català

Volums 1r i 2n

Institut d'Estudis Catalans

Barcelona, 2007 i 2009

1. Introducció

El doctor Joan Veny i Clar ha publicat el *Petit atlas lingüístic del domini català*, que és una versió reduïda de l'*Atles lingüístic del domini català*, del qual són autors Lúdia Pons i el mateix Joan Veny. Fins al dia que escric aquesta ressenya, –2 de gener del 2012– han eixit a la llum cinc volums de l'atles gran i dos del petit.

L'objectiu del *Petit atlas lingüístic del domini català* és posar a l'abast de tothom el tresor lingüístic que conté l'atles gran. Per aconseguir-ho, l'atles petit té unes característiques especials, que el diferencien del seu germà gran. Són les següents:

- L'atles petit té un format DIN A4. El format del gran és DIN A3. És a dir, la grandària del petit és la meitat que la del gran.
- La quantitat de mapes que trobem en l'atles petit és poc més de la meitat que la dels que trobem en el gran.
- Les tapes del petit són de cartolina. Les del gran són de cartó.

- L'atles petit incorpora el color. El gran no.
- L'atles petit inclou uns comentaris interessantíssims del doctor Veny que no trobem en el gran.

El *Petit atles lingüístic del domini català* incorpora un conjunt de mapes que ens permeten conèixer diversos fenòmens de la llengua catalana com ara la fonètica, la fonosintaxi o la morfologia; però és, sense cap mena de dubte, en l'estudi del lèxic on rau l'interés més gran d'aquests atles.

En el primer volum trobem, al començament, uns mapes introductoris interessantíssims. El primer de tots és un mapa de l'àrea lingüística catalana que conté tots els punts d'enquesta en el qual s'ha realitzat una tesselació poligonal seguint el mètode Thiessen-Voronoi a conseqüència de la qual el mapa resta dividit en un conjunt de polígons amb les propietats següents:

- Dins de cada polígon hi ha només una població de les enquestades representada per un punt.
- En tots els polígons, tots els punts de cadascun dels seus costats equidisten del punt que representa la població de l'interior del polígon i del punt que representa la població exterior més pròxima a eixe costat del polígon.
- Tots els punts de la superfície interior de cada polígon –sense considerar el perímetre– es troben més prop del punt que representa la població de l'interior del polígon que de qualsevol dels altres punts que representen la resta de poblacions enquestades.

També trobem els mapes següents:

- Classificació dialectal.
- Divisió eclesiàstica tradicional.
- Divisió eclesiàstica actual.
- Divisió política i administrativa.

El mapa poligonitzat amb tots els punts d'enquesta no apareix en el segon volum. Considere que, per la seua importància, el mapa citat hauria d'aparèixer al començament de cada volum.

[...]

5. Conclusions

El *Petit atles lingüístic del domini català* em sembla una obra excel·lent, molt útil i molt pràctica. Des del meu punt de vista es podria millorar encara una mica més:

- 1) Si trobarem en cada volum el mapa poligonitzat amb tots els punts d'enquesta.
- 2) Si s'explicara que el mapa poligonitzat és el resultat d'una tesselació feta en l'àrea idiomàtica catalana seguint el mètode Thiessen-Voronoi i, a més, s'explicara com s'ha fet i perquè s'ha fet.
- 3) Si s'explicara com s'ha fet la tria de les poblacions enquestades.
- 4) Si tots els mapes foren igual de grans i ocuparen una plana completa.
- 5) Si s'ampliaren els comentaris del doctor Veny.
- 6) Si la lletra dels mapes i la que acompanya el codi de colors fóra més gran.
- 7) Si en cada volum s'incloguera un mapa comarcal de l'àrea lingüística catalana que fóra transparent i que poguera superposar-se als mapes poligonitzats en colors.

Només em resta felicitar el doctor Joan Veny i Clar per la magnífica tasca realitzada i agrair-li aquest magnífic tresor que és el *Petit atlas lingüístic del domini català*. És evident que elaborar una obra d'aquestes característiques implica una quantitat enorme d'hores de faena i un esforç considerable a més d'un gran amor a la llengua catalana. Espere i desitge que l'obra tinga l'èxit que es mereix.

[Llegiu la recensió completa aquí](#)

2 Llengua pròpia i alteritat a la Catalunya dels segles XVI-XVIII

Eulàlia Miralles

Auriga. Revista de divulgació i debat del món clàssic, núm. 80, febrer 2016

[https://www.academia.edu/25001763/ Llengua pr%C3%B2pia i alteritat a la Catalunya dels segles XVI-XVIII Auriga 80 febrer 2016 p. 14-20](https://www.academia.edu/25001763/Llengua_pr%C3%B2pia_i_alteritat_a_la_Catalunya_dels_segles_XVI-XVIII_Auriga_80_febrer_2016_p._14-20)

Hi ha qui ha volgut veure en la publicació del Diccionari trilingüe de Lacavalleria (*Dictionario castellano... Dictionaire François... Dictionari Català*, Barcelona, 1642), aparegut durant la Guerra dels Segadors, un exemple de primitiva política lingüística. El Diccionari es presenta com un manual d'ús, com ho havia estat, un segle abans, el Diccionari català-alemany de Rosenbach (Perpinyà, 1502), que sabem destinat a un públic de comerciants. Deia Lacavalleria que

l'havia confegit amb una voluntat utilitària, com un “instrument principal per aprendre les llengües i reunir los cors” i perquè no hi havia “negociant en dites terres que no tinga necessitat de estes tres llengües ací escrites i declarades”, és a dir, del català, del castellà i del francès. I afegia: “Vint-i-tres anys ha... que habito en Barcelona. En ella aprenguí castellà i català, essent mon mestre l'estampa, conservant ab algun cuidado la llengua francesa que aprenguí estudiant en les escoles, essent natural de l'Aquitània”. La situació que descriu Lacavalleria, l'aprenentatge del català i el castellà en una ciutat com Barcelona, i la necessitat de dominar més d'una llengua si es volen fer negocis, no resulta gens estranya per algú que viu a Catalunya avui, però tampoc ho era a mitjans del Siscent. Ara bé, a diferència del que passa ara, aleshores no hi havia una política lingüística —incipient, o no— al Principat i als Comtats; el pròleg inicial de Lacavalleria és combatiu des del punt de vista dels interessos polítics profrancescos, però com ho son tants d'altres textos escrits en un context de guerra. El català era la llengua d'us habitual entre la població, però cada cop més el castellà s'havia anat convertint en una llengua imprescindible per als alts càrrecs i la cultura, i també, és clar, per fer negocis.

La literatura catalana dels segles XVI al XVIII ens permet reconstruir, en algunes línies mestres, la visió que tenien els habitants del Principat de Catalunya del seu passat i present. Una visió que en bona part es va veure estimulada (com avui es veu també) per l'alteritat, per la consciència de la pròpia diferència i singularitat envers altres territoris de la monarquia hispànica: hi ha certament uns llaços comuns però les diferències es plantegen com a palmàries i, moltes vegades, com a insuperables. El que singularitza Catalunya, com altres nacions, és la seva història: les seves institucions, lleis, llengua, símbols, etc., però no tots aquests elements són determinants per a la construcció de la identitat nacional catalana (o, si es vol, d'una protoidentitat nacional catalana) durant l'edat moderna.

Mirar d'entendre com es percep la diferència des del punt de vista català, com es veuen els principatins i per extensió com veuen els seus veïns, es pot provar de fer de diverses maneres, però avui m'hi aproximaré a partir de la reflexió que fan sobre la pròpia història i la pròpia llengua, tenint molt present que les circumstàncies històriques afecten determinades visions, accentuant alguns elements i modificant-ne d'altres. Si ens situem de nou en el conflicte bèl·lic de la Guerra dels Segadors, ens adonarem que aquest s'explica i s'expressa, entre d'altres, a través de relacions de successos que narren fets recents, que proporcionen notícies directes, clares i contundents sobre el curs de la guerra, de manera que no hi ha cap mena de dubte sobre quines són les filies i les fò-

bies dels seus autors. Per als catalans profrancesos l'aliat és França i els castellans són vistos com l'enemic; en les caracteritzacions predominen els estereotips: els soldats castellans roben i són violents, mentre que els catalans són bons i patriòtics; el monarca i els seus ministres són uns inútils, i els catalans tenen tot el dret a rebel·lar-se contra la tirania, perquè el sistema de govern impositiu de Castella topa amb el sistema pactista català; també són constants les referències als catalans com a abanderats del cristianisme i del catolicisme, a la religió i al suport dels sants locals, així com als orígens mítics i cristians del territori català i a la preeminència d'aquesta *natio*.

Bona part d'aquest argumentari es habitual no només en temps de conflicte bèl·lic entre Catalunya i la monarquia hispànica, sinó també en altres moments, però no d'una manera tan exacerbada, tan clara i nítida. Uns anys abans de la revolució catalana de 1640, l'episodi de la batalla de Lepant també serveix per als mateixos propòsits: Joan Pujol, en el poema *La singular i admirable victòria que, per la gràcia de Nostre Senyor Déu, obtingué el sereníssim senyor don Joan d'Àustria de la potentíssima armada turquesca* (conegut també com a *Lepant*; Barcelona, 1573), enalteix les gestes dels combatents catalans com a defensors del catolicisme per damunt de tots els de la Santa Lliga, però no menysprea el paper dels Àustria ni la importància i pes dels combatents castellans en la contesa.

Llegiu aquest treball complet a <https://goo.gl/xTh96Y>

3 Quant val que un jutge parli català?

Rudolf Ortega

El País, 26/06/2016

http://cat.elpais.com/cat/2016/06/25/cultura/1466874961_370872.html

L'ús de la llengua catalana a la justícia està sobrevalorat. Au, ja ho he dit. És periòdic el neguit mediàtic que genera el percentatge de sentències que es fan en llengua catalana, amb el ridícul 8,4% que hem sabut aquests dies, en una davallada progressiva en l'últim decenni, quan estàvem en el 18%. I sempre, sempre, es pren aquesta dada com a baròmetre de l'avenç o reculada de la normalització lingüística.

És indiscutible l'efecte simbòlic i polític que té per als ciutadans tenir garantit el dret a la justícia en català. I és aquest, de fa dècades, un dels objectius essencials per a la dignificació de l'idioma. Ja lamentava Ramon Picó el 1892, en el discurs de defensa de la Base de Manresa relativa a la llengua, que «quan anem als tribunals, en castellà se'ns interroga», mentre que Àngel Guimerà, en el seu històric parlament a l'Ateneu Barcelonès de 1895, es preguntava «per què no s'ha de manar igual coneixement a tothom que desempenyi càrrec en los Tribunals de Justícia, en cas que no sigui fill de Catalunya?». En definitiva, sempre s'ha vist en l'obligació d'expressar-se en castellà davant dels jutges un emblema de la subordinació endèmica de la llengua.

Dit això, però, convé demanar-nos quin és l'efecte que, més enllà de la defensa del dret de l'individu a ser jutjat en la seva llengua, té el món de la justícia en l'equilibri sociolingüístic, o en allò que anomenem l'ús social de la llengua. Perquè alguna cosa em diu que és molt poc. Servidor ha estat molt respectuós amb les lleis. No m'ha denunciat ningú, i a ningú he denunciat. No m'han cridat a declarar enlloc, ni he estat jurat. Estrictament, l'administració de justícia ha tingut en mi un impacte zero, i els seus efectes lingüístics, també en mi, han estat del tot nuls. Com si res. Però molt temo que, igualment, si existís alguna sentència que m'impliqués en alguna circumstància judicada, i aquesta sentència estigués escrita en castellà, el meu idiolecte tampoc s'hauria vist alterat.

Una sentència és un text d'una importància cabdal que té, tanmateix, unes conseqüències lingüístiques risibles. L'emissor (el jutge) es comunica amb els receptors (els afectats) a través d'un llenguatge impermeable que només entenen els que controlen el canal (advocats, fiscals, procuradors, etc.), en un procés de comunicació que no té cap mena de transcendència pública, tret que els implicats tinguin notorietat i la sentència sigui matèria informativa. Si concebéssim tota la comunicació en una llengua com un gran mar, les sentències judicials representarien només una petita porció d'aigua estancada.

És important que la justícia estigui en català? I tant, només faltaria, però molt convé replantejar-se l'orientació de fons públics que podrien tenir sortides sociolingüísticament més productives i fomentar la llengua catalana de debò. ¿Té gaire sentit destinar autèntiques fortunes a formar jutges i funcionaris judicials, i a crear serveis de correcció i traducció automàtica, quan hi ha textos que tenen més incidència pública i que, realment, es poden inserir d'una manera molt més satisfactòria en el gran mar de la comunicació? Penso en rètols, etiquetes, llibres, cinema, blogs, revistes i diaris, televisió, videojocs... ¿Hem de formar en

català una casta funcional que no mostra precisament interès a aplicar aquesta formació i que genera uns textos que no llegeix ningú?

A l'escola pública on duc els nens volem activar un curs de català bàsic per a pares i mares d'alumnes, que el puguin seguir al mateix centre amb un servei d'acollida dels fills muntat per l'AMPA. La idea és aplegar un grup de quinze persones, per al qual el Consorci per a la Normalització Lingüística ens facilitaria un docent, una possibilitat pendent sempre dels avatars pressupostaris. Aquest, no cal dir-ho, em semblaria un destí molt més digne per als recursos invertits en la normalització dels tribunals: prefereixo ensenyar català al pakistanès del colmado de sota casa que no pas al jutge que ha de decidir si sóc un delinqüent.

4 Molt més que un punt

Magí Camps

La Vanguardia, 05/07/2016

<http://www.lavanguardia.com/vida/20160704/402947683329/molt-mes-que-un-punt.html>

Des de la invenció de la impremta, que les frases acaben amb punt era una veritat tan assumida, que fins i tot les capçaleres d'alguns diaris en duien: "The Times.", per exemple. El 1929, Stanley Morison va demanar audiència als capitosts del rotatiu britànic per fer-los una proposta tipogràfica nova. Morison considerava que la lletra que feien servir no era prou clara ni elegant, i ell en tenia al cap una altra, que estaria en consonància amb la qualitat i el prestigi del diari londinenc. Ho explica el dissenyador Enric Satué, al llibre *Arte en la tipografía y tipografía en el arte*.

► Capçalera de *The Times*, 4 de desembre de 1788 (font: [Viquipèdia](https://en.wikipedia.org/wiki/The_Times)).

Quan Morison es va acomiadar d'aquells senyors estirats, els va dir que el punt que tancava la capçalera era innecessari i antiquat, i que si acceptaven la nova lletra, no calia que l'hi comunicuessin personalment, n'hi hauria prou que traguessin el punt de la capçalera. Al cap de dos mesos, *The Times* es va publicar sense el punt i Morison va saber que la seva proposta, amb l'ajut imprescindible de Victor Lardent, tirava endavant. Així va néixer el tipus Times, "d'extraordinària elegància i refinament tipogràfics", segons Satué.

Fa un parell d'anys, la meua filla em va demanar que no posés punts als watsaps. La raó era que el punt atorgava a les meves paraules una solemnitat, una serietat que, en realitat, jo no els pretenia donar. I a ella aquell signe ortogràfic li imposava, m'hi veia parlant amb circumspecció. A mi també m'havien ensenyat que les frases acabaven amb punt. Però en els nous llenguatges, aquest signe ortogràfic té noves connotacions i no sempre és necessari.

Ho explicava fa uns dies David Crystal a *The New York Times*. El lingüista nord-irlandès ho exemplificava amb la paraula *perfecte*. Si algú està d'acord amb el que diu el seu interlocutor, respon: "Perfecte", sense punt. Si hi està molt d'acord i se n'alegra: "Perfecte!", amb exclamació. Però si vol expressar contrarietat, com, per exemple, quan un s'ha passat la tarda cuinant i la parella cancel·la el sopar, la resposta inclou el punt: "Perfecte.".

Els missatges curts, els watsaps, els tuits, les frases que són com titulars... han convertit aquesta rodoneta petita en un signe de puntuació opcional, per no dir innecessari. Va començar fa gairebé 90 anys amb Morison a *The Times* i ara ha fet un altre pas endavant. Avui el punt, doncs, adquireix nous sentits pel fet de posar-lo o no posar-lo. Aquest element estàtic, amb aires de grandesa com a pany que tanca totes les portes i que semblava que duia una vida ordenada i inamovible, també evoluciona, muda, i fins i tot, quan no hi és, aporta el seu matís. Punt final.

5 Una llengua alineada o alienada?

Bernat Puigtobella

[Núvol](#), 07/07/2016

Hi ha una paraula que apareix sovint en els discursos del conseller Santi Vila i que a hores d'ara, després de repetir-la en contextos diversos, s'ha convertit en un dels conceptes claus de la legislatura. Es tracta del verb 'alineat', que Vila fa

servir aquí i allà per referir-se a la necessitat de quadrar agendes, de sincronitzar el sector privat amb el públic, de compatibilitzar cultures, de cooperació entre territoris, etc. Ahir, en el discurs inaugural de la IV Jornada sobre Llengua i Societat als Territoris de Parla Catalana, organitzada per la DGPL, Vila la va tornar a fer servir per referir-se a l'oportunitat històrica que se'ns presenta als Països Catalans, on per primera vegada tenim a les Illes, al País Valencià i al Principat tres governs alineats en la defensa de l'ús de la llengua catalana. Ahir teníem una oportunitat històrica de reunir en una jornada tots els responsables de política lingüística dels diversos territoris de l'àmbit lingüístic. Si llegiu les cròniques de la Jornada de Francesc Ginabreda [aquí](#) i [aquí](#), veureu que no hi va faltar el Síndic de l'Alguer, ni un representant de la Catalunya Nord i d'Andorra, però sí que va faltar José Ignacio López Susín, director general de Política Lingüística del Govern d'Aragó, que en el darrer moment, en lloc d'alinear-se, va quedar alienat de la convocatòria arran del conflicte diplomàtic originat per la polèmica de les pintures de Sixena. Els que el coneixen diuen que López Susín és un home de tracte exquisit i educat, però la realitat, tossuda, s'ha en-testat una vegada més a demostrar-nos que l'alineació perfecta és una quimera i que per més bé que ens hi posem hi haurà sempre distàncies insalvables.

Desenganyem-nos, les polítiques lingüístiques dels tres grans territoris lingüístics no seran simètriques perquè responen a necessitats molt diferents. Si al País Valencià tot just s'aspira a una certa equitat entre les dues llengües i a les Illes encara s'està lluitant perquè el coneixement de la llengua sigui un requisit per accedir a treballar a l'administració, a Catalunya des de fa anys que es treballa per garantir la preeminència al català com a llengua oficial. Com deia ahir Francesc Xavier Vila el català al Principat aspira a ser una llengua societària, no una llengua comunitària parlada per un col·lectiu replegat en el seu idioma. Per aconseguir-ho, "les polítiques lingüístiques no s'han de fer de dalt a baix, sinó des de molts sectors i tots alhora en una mateixa direcció, altrament no podran reeixir", deia Vila en l'acte de cloenda de la Jornada. Per superar la minorització lingüística ens cal intel·ligència col·lectiva, és a dir: saviesa, cooperació i coordinació. Segons Vila, hi ha indicis per a ser optimistes. Vivim una època de migracions febles i de certa recuperació econòmica que poden fer augurar unes condicions millors per facilitar la integració de nous parlants. El català té avui més parlants que els que tenien la nostra llengua com a inicial. "Una llengua que aprens de tan petit ja ni recordes com la vas aprendre, ja forma part de la teva pell", diu Vila.

Francesc Xavier Vila tampoc és cec davant del deteriorament de la llengua ni de l'estrès sociolingüístic, ara que demanar un cafè amb llet en català a alta

mar pot ser considerat un acte d'alta traïció digne de linxament. I aporta algunes dades inquietants: s'ha reduït el nombre de catalanoparlants que diuen que poden parlar en català amb el seu metge (400.000 menys entre el 2003 i el 2013) o amb la seva entitat bancària. Preocupant.

Amb tot, si concedim que els astres s'han alineat per tal que tres conselleries puguin posar-se d'acord sobre certes qüestions del català, és sense dubte un moment singular per a la catalanofonia, que és el terme que fa servir Miquel Àngel Pradilla per referir-se a una comunitat lingüística que en ple segle XXI malda per aconseguir la normalitat. Pradilla es qüestiona si aquesta catalanofonia, que està escapçada administrativament i desconnectada mediàticament, viu com una veritable comunitat lingüística. A l'hora de recrear aquesta comunitat, Pradilla recomana defugir els criteris identitaris, que només són garantia de conflictes, i centrar-se més en interessos reals al voltant de la llengua que ajudin a crear vincles. “Una cosa és la catalanitat i l'altra la catalanofonia”, sosté Pradilla. Francesc Xavier Vila no hi està del tot d'acord i respon que en un projecte de llengua societària com la catalana, hi ha un element identitari, que es comú, i unifica. En el cas del Quebec s'ha apostat per un model menys identitari, més basat en el pacte i l'adhesió cívica a la llengua, però després s'han trobat que comunitats més rurals i tradicionals se n'han ressentit i han accentuat la seva variant més local com a signe d'identitat.

Pradilla va acabar amb un missatge final al món polític: hem de ser capaços de lligar actituds i comportaments en una acció efectiva. En aquest sentit la defensa de la llengua per part del poder econòmic i empresarial serà clau per prestigiar la llengua. “Si som capaços de bastir consensos, crec que el futur de la llengua encara és a les nostres mans”, va concloure Pradilla.

Podeu llegir les cròniques de la Jornada de Francesc Ginabreda en aquests enllaços:

[L'atracció desigual del català](#)

[D'Andorra a l'Alguer. Polítiques lingüístiques per enfortir el català](#)

Vegeu també [“Falla la cimera lingüística catalana”](#), de Gustau Nerín, i [“Els filòlegs no llegeixen”](#) (*El Nacional*, 07/07/2016)

6 La geografia canviant del català

Vicent Partal

VilaWeb, 12/07/2016

<http://www.vilaweb.cat/noticies/la-geografia-canviant-del-catala/>

A la redacció de VilaWeb fem servir una eina que ens indica en temps real què llegeixen els lectors. Què estan llegint els lectors en qualsevol moment del dia. Una de les possibilitats que ofereix aquesta eina és veure on són i què llegeixen, sobre un mapa del món. Seguir-ne el dibuix un dia sencer és molt interessant, perquè realment descobreixes que el català, com totes les llengües que s'han adaptat a la tecnologia, ha esdevingut ja una llengua global. A la nit, per exemple, quan me'n vaig a dormir, sempre hi ha més lectors a Amèrica, sobretot als Estats Units, que no als Països Catalans. I si me'n vaig a dormir particularment tard aleshores veig aparèixer els catalanoparlants de l'Àsia, sobretot del Japó i la Xina. Durant el dia el mapa d'Europa és cobert tothora de gent lògicament amb molta més gent als Països Catalans que no pas fora, però amb una presència molt constant també a la resta de la Unió.

Tot plegat ve a tomb d'això que ha passat a Oriola, on fa pocs dies un regidor de Canviem Oriola va decidir de parlar per primera vegada en català al ple municipal. Segurament que una cosa com aquesta no havia passat des del segle XVI, i és lògic, per tant, que [la notícia i el vídeo](#) que l'acompanyava fos ahir una de les més visitades i comentades de VilaWeb.

Però la veritat és que ja fa temps que arriben notícies encoratjadores de l'extrem sud. Oriola i el Baix Segura en general viuen un procés incipient de valencianització que només puc qualificar com d'apassionant. Després de tants segles el català torna a ser una llengua viva als carrers d'Oriola, gràcies a les famílies valencianoparlants que s'hi van instal·lant, però també gràcies a iniciatives de tota mena que els oriolans de parla castellana duen a terme per recuperar la llengua que els fou pròpia durant segles.

Si això continua així, doncs, potser aviat haurem de repensar el nostre mapa lingüístic. De fet, al sud de Guardamar hi ha una pedania d'Oriola, Barba-roja, que parla encara català amb normalitat segles després. I ara les iniciatives de les escoles, de la biblioteca, d'algunes empreses i associacions poden fer baixar el mapa de la llengua uns quants quilòmetres més al sud, curiosament mentre retrocedeix en unes altres parts del domini lingüístic.

Al final el que ens ensenyen aquestes dues experiències és que les llengües són organismes vius i evolucionen i que el futur del català no per força ha d'anar vinculat completament, dic completament, al territori d'origen. Així com fa dècades vam 'descobrir' l'Alguer, potser un dia d'aquests començarem a considerar com cal aquestes quatre mil persones que tenen el català per llengua d'ús diari a Montpeller, segons els estudis sobre els gitanos catalans a l'estat francès; o el milers llargs que ja el parlen a Califòrnia, segons les dades d'US English. Fa uns quants dies un responsable d'una d'aquestes aplicacions globals per demanar taxis m'explicava que els havia cridat molt l'atenció que a Londres hi hagués un bon grapat d'usuaris que fan servir la versió en català per demanar-los. Cosa que a mi no em va estranyar perquè, per exemple, el mes passat Londres i Madrid estaven entre les vint ciutats on VilaWeb té més lectors. I entre les cinquanta primeres hi havia, a més, París, Bilbao, Sevilla, Berlín, Zúric i Brussel·les...

A algú tot això li semblaran detalls anecdòtics però jo crec que tenen molta força cara a que comencem a tenir una altra visió de la llengua catalana i el seu paper al món. Perquè potser entendrem que si bé el català està en crisi en algunes de les seues zones històriques, per contra comença a traure el cap de manera significativa en indrets d'on havia desaparegut fa segles, com Oriola o Montpeller, o on simplement no s'havia parlat mai, com ara Califòrnia o Londres.

Vegeu un altre editorial de Vicent Partal sobre llengua: ["El batlle que va oblidar la llengua que el volien obligar a parlar"](#) (VilaWeb, 05/07/2016)

7 El català i l'ós Arturo

Francesc Canosa

Ara, 07/07/2016

http://www.ara.cat/opinio/francesc-canosa-catala-os-arturo_0_1609039086.html

Es nega, i es menteix, sobre un problema mai resolt: la llengua. Els catalanoparlants veiem com la llengua pròpia s'està convertint en la llengua impròpia

Les funeràries, els prostíbuls i els bars. Negocis immortals. No tanquen mai. Per això ara anem a un bar. Concretament és un cafè. Dos senyors s'injecten cafeïna. Obren els ulls. Senten una conversa. A la taula del costat. Fan punta a l'orella. No entenen res. En quin idioma parlen? Va, va, que tenim estudis. El

del sistema neuronal vegetal més elevat diu: “No, inglés no es, alemán tampoco, ni italiano, parece francés, pero tampoco lo es. Y en el curso de mis meditaciones no puedo evitar que se me escape en voz alta un: «Claro, eso es esperanto». Mi amigo me mira con ojos asombrados y, dándose cuenta, me dice: «No, hombre, no; eso es catalán». Y se reía... Y en esa risa de mi amigo vi la despreocupación de toda España que no quiere cerciorarse de que ahí radica una importante parte del problema”. Sant Sebastià, 1937. Bocí de conversa publicada al diari falangista *Unidad*. Els catalans que fugien de la festa major revolucionària es trobaven el cafè amb llet de la fraternitat a la zona nacional: “En todos los cafés. En todos los restaurantes. En todas las tiendas. En todas las oficinas deberían colgarse carteles que digan: «Si eres español, habla español»”. Era el 1937, però també és el 2016. I serà el 2567. Muts i a la gàbia.

La prova del carboni 14, o la del primer motlle de plexiglàs de la història, demostrarien científicament la no existència genètica a l'estat espanyol de l'aparell auditiu format per un conjunt d'òrgans la finalitat dels quals és la percepció dels sons. Un país sense orelles. Un país que no hi sent. Un país que no estima. També a Catalunya. La llengua pròpia s'està convertint en llengua impròpia. Som la propina lingüística del país. Au, tireu una moneda a l'ós que fa sons indesxifrables. Mireu. Hi ha gent que al·lucina pistatxos erectes per això que li ha passat a en Quimi Portet. Doncs això: un cambrer d'un vaixell de Balearia no el va entendre –o no va voler– quan li va demanar un cafè amb llet en català. On heu viscut durant tots aquests segles, criatures? El festival d'humiliacions que visc com a catalanoparlant des de la placenta de ma mare al meu propi país només el puc suportar amb dosis diàries de farigola per via intravenosa. Una de les coses més tristes de la meua vida és veure com a la meua padrina de 95 anys hi ha gent que no l'entén quan parla en català. Humiliant. Injust. Incomprensible. Ja no tenim llàgrimes per plorar. Aquest és el resum de tot. Vindrà la mort i durà el teu nom.

Sí, ha mort l'Arturo. El darrer ós polar de l'Argentina. Diuen que era l'animal més trist del món. Aquesta setmana els argentins, i mig planeta, ploren al divan psicoanalític amb una sabata de tango a la boca. Snif, Snif. Qui ha matat l'Arturo? ¿Les pèssimes condicions del zoo? ¿L'Arturo no hauria hagut de viure lliurement en un xalet unifamiliar al bosc? Anys i panys de campanyes demanant la seva llibertat. S'hi van implicar Greenpeace i l'actriu Cher. I també el llobi de l'ós logui. Tots som Arturo. Descansi en pau. Però, Arturo, si vas a l'infern digues-li al dimoni que em venc l'ànima, i les artèries, i els budells... Tot. Que jo també vull que em reconeixin com a ós trist. Com a bèstia que vol llibertat. Arturo, has tingut més drets tu com a animal que jo com a catalanoparlant. Arturo,

tot un país, tot el món, pendent de la teva tristesa de mate. Arturo, per tu tot ha estat amor. Arturo, aquí també ens morim. I ningú plora. Ni els que haurien de plorar sabent plorar en català. Ni els que no volen ni saben plorar en català. Arturo, som un error de la creació. Un ou trencat a la cuina de Déu. No hauríem d'existir. I, tanmateix, existim. Potser els que parlem català som una funerària, un prostíbul o un bar. Immortals. Però voldríem morir d'una vegada només per viure en pau i en català. I reencarnar-nos en tu, Arturo, que almenys et respecten i et ploren com un ésser humà.

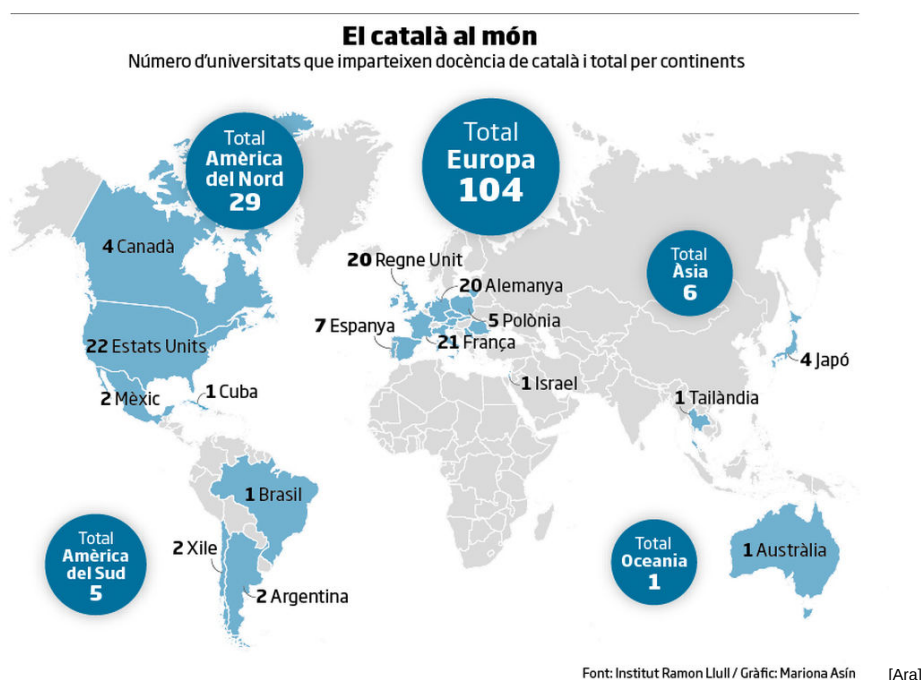
8 El català resisteix la globalització

Gustau Nerín

El Nacional, 05/07/2014

http://www.elnacional.cat/ca/cultura-idees-arts/catala-universitats-mon_105809_102.html

L'[Institut Ramon Llull](#) ha presentat una avaluació sobre l'estat dels estudis catalans al món. Malgrat que la globalització continua reforçant les llengües amb més parlants, el català resisteix, amb presència a 145 centres universitaris a 28 països de quatre continents, i 6.000 estudiants matriculats a primer, segon i tercer grau. La xifra es manté estable des de fa molts anys: no creix, però tampoc disminueix, tot i que el català no és llengua oficial de la Unió Europea ni de cap dels seus Estats.

Novena llengua d'Europa El català és la novena llengua d'Europa per nombre de parlants. Amb 10.000.000 de catalanoparlants estimats, se situa per sobre de moltes altres llengües, com el grec o el finès (per no parlar del maltès, llengua oficial de la UE tot i que només té 300.000 parlants). Manuel Forcano, director del Lull, insisteix que el català no és una llengua minoritària, sinó que pels seus parlants hauria de considerar-se una llengua mitjana a nivell europeu. És a més, la 23a llengua més traduïda del món, i la 19a llengua més usada al Twitter. El Ramon Llull considera que amb la xarxa establerta amb universitats estrangeres s'està millorant la situació del català a l'exterior.

El Llull amb les universitats L'Institut Ramon Llull no disposa d'infraestructura estable a d'altres països, com l'Instituto Cervantes o l'Alliance Française, sinó que treballa amb les universitats existents, a les que en alguns casos ajuda a finançar el professorat (actualment hi ha 83 professors de català treballant pel Llull). A més a més, el Llull contribueix a la formació permanent del professorat, ajuda a les associacions internacionals de catalanística, organitza activitats culturals, promou viatges d'intercanvi i estades lingüístiques, certifica el coneixement del català i facilita la presència d'acadèmics i escriptors catalans en aquests centres d'estudi. De les 150 universitats que ensenyen català, n'hi ha 88 que tenen els cursos cofinançats pel Llull. 19 d'elles tenen especialització en estudis catalans. Els països on més universitats ensenyen català són: els Estats Units (22), França (21), la Gran Bretanya (20) i Itàlia (13). Però també té presència al Japó, al Brasil i a Cuba.

Aposta per la qualitat El Llull aposta per concentrar els seus recursos, bastant limitats, en unes quantes universitats de gran prestigi. Se sent especialment orgullosa de la seva col·laboració amb els centres d'estudis catalans de la Sorbona de París, de la Universitat de Londres, de la City University of New York, de la Universitat de Chicago i de la Universitat de Stanford. El Llull assegura que els estudis catalans estan molt ben valorats, en l'àmbit acadèmic, al Regne Unit. Per tant, el Llull no es planteja una gran expansió dels cursos de català: no està tant interessat en el creixement del nombre d'alumnes, com en què el català s'ensenyi a universitats de prestigi, i que es difonguin els estudis catalans al tercer grau. Es considera que aquest és el sistema òptim per potenciar la formació de traductors i la difusió futura de la llengua i la literatura catalana, perquè es formen professors que en el futur col·laboraran en l'expansió del català.

Jornades per a docents El Llull organitza aquest any la 30 edició de les [Jornades Internacionals per a Professors de Català](#), que intenten millorar les capacitats professionals dels docents d'aquesta llengua (celebrarà altres cursos en aquest camp a Bamber, a Vinaròs i Morella, i a Madrid). Les Jornades Internacionals es celebraran del 18 al 21 de juliol a la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, i hi participarà un centenar de docents, entre alguns veterans i d'altres que estan a punt d'incorporar-se als seus destins. Hi haurà presència de catalans, però també de professors estrangers que ensenyen català. Les Jornades es tancaran amb un concert de Maria del Mar Bonet, el dia 20 de juliol a les 20h, al Pla de la Seu de Tarragona. És el regal que el Llull i les Jornades volen fer a la ciutat que els acull.

Poca presència als centres del govern espanyol El català té una presència puntual, també, a la xarxa de l'Instituto Cervantes, l'organisme de l'Estat encarregat de la difusió de la cultura espanyola. En aquest moment hi ha nou centres del Cervantes on s'ensenyava català, entre ells els de Beijing, Nova York i Praga. Però es tracta d'iniciatives circumstancials: els cursos s'imparteixen quan hi ha professors disponibles i una demanda especial, però no es fan de forma sistemàtica. Pràcticament no hi ha presència de l'ensenyament del català a la xarxa de Centres Culturals Espanyols a l'Estranger, que depenen de l'Agència Espanyola de Cooperació.

El Llull, pendent del País Valencià i l'Aragó L'Institut Ramon Llull va ser creat el 2002 pels governs de les Illes i Catalunya. Més tard el Govern balear es va retirar, però fa dos mesos va reincorporar-se. L'Ajuntament de Barcelona hi participa des del 2014. La voluntat del Ramon Llull és estrènyer la cooperació amb les institucions de València i l'Aragó. S'espera millorar la relació amb el País Valencià, ja que el president Ximo Puig anteriorment era alcalde de Morella, una de les localitats que col·laborava habitualment amb el Llull. En el cas d'Aragó prossegueixen els contactes, però Manuel Forcano reconeix que la polèmica per la propietat de les obres d'art de Sixena enverina el debat.

Vegeu també:

- Andreu Ausàs, [“El català s'estudia a 145 universitats de tot el món”](#) (*El Punt Avui*, 06/07/2016)
- Jordi Nopca, [“Estudiar català a l'estranger: una assignatura de prestigi”](#) (*Ara*, 06/07/2016)
- Griselda Oliver i Alabau, [“Els lectorats de català tenen múscul”](#) (*Núvol*, 06/07/2016)

9 Llengua, literatura i país

Josep Pla

Fragment de *Notes del capvesprol* (Barcelona: Destino, 1979)

<http://www.lletres.net/pla/pla-lic.html>

Un dia vaig sentir dir a Joan Coromines que l'esforç que s'ha fet a Catalunya, en aquesta època, per crear una llengua i una literatura ha estat formidable –potser més gros que el que utilitzaren els escriptors antics. Tinc por que aquesta és una veritat com un temple. Aquells vells escriptors feren el que pogueren. Són persones que fan una llàstima autèntica. ¿És possible que hi hagi una llengua i una literatura, si darrere no hi ha un país? Aquells pobres llàtzers foren les víctimes més visibles de la nostra política –o sigui, de la nostra història. ¿Tindrem algun dia, en aquest país, una autèntica i objectiva història? La podríem tenir, perquè no som res i seria de molt profit. Els països que són alguna cosa tenen la seva, que generalment és falsa, però que és la que els convé. ¿Com és possible que els nostres reis no convertissin Barcelona en una capital autèntica i permanent i constant –com les famílies reials franceses crearen la capital de París i els grecs Atenes i els llatins Roma? Sobre les societats cortesanes d'aquests reis, en tenim vaguíssimes notícies. Tot està per fer. Sense una capital i una societat, ¿com és possible l'existència d'una llengua i d'una literatura? ¿Per què deambularen tant els nostres reis? I els útils, per què foteren el camp per sempre més? El testament de Jaume I és horripilant. És anomenat el Conqueridor. ¿El Conqueridor de què? ¿D'on sortí aquesta teoria segons la qual un regne es pot dividir com si es tractés d'un testament particular d'un ciutadà qualsevol? Una política pot donar una cosa per obtenir-ne una altra de més valuosa. És el que feren sempre les cases regnants a França. El resultat els ho féu veure clar. Qui el Conqueridor sembla haver conquerit és Joan Fuster a València i el filòleg Moll a Mallorca. És alguna cosa, però els altres ens han girat l'esquena. A l'espai del que en diuen avui la Catalunya nord, tothom. El resultat ha estat realment impressionant, però ara sembla que ve el progrés dels sentiments. Que aquest progrés no es faci esperar gaire, perquè contràriament ja no hi serem a temps. La destrucció del Llenguadoc pel nord de França i Simó de Montfort ens hauria de servir de lliçó política inesborrable, però el que és un fet és que, d'aquest enorme esdeveniment, la gent d'aquest país no n'ha tingut, durant segles, ni la menor idea. Ara, que consti que jo no he estat mai expansionista més enllà dels territoris de la llengua. Tot això dels almogàvers i els catalans de Grècia, vistos a través de la història d'avui, és un esdeveniment

grotesc. ¿Quan tindrem una història que no contingui les collonades de les històries purament romàntiques que van sortint? És una història que ho justifica tot, que ho accepta i cobreix tot. A tot arreu, la història és dialèctica, crítica. Som uns genis permanents considerables, però sistemàticament vençuts. ¿Es pot demanar un relleu escultòric més bonic? El que ho cobreix tot són el xovinisme i el patriotisme. És una tendència tan permanent, que arriba fins als nostres dies. La història moderna del país n'és plena.

10 Revista de Llengua i Dret

Sumari del núm. 65, juny de 2016

Publicat el número 65 de la [Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law](#); podeu llegir o descarregar-vos els articles que us interessin [des d'aquí](#).

Estudis sobre llenguatge administratiu i jurídic

Els problemes lingüístics en la didàctica de la traducció jurídica (anglès/francès – espanyol). Elena Macías Otón

La variació terminològica dels conceptes del dret de societats i les seves estratègies de traducció. Carmen Bestué

Un model “saussureà” de la relació entre l'ordenament jurídic i les decisions judicials. Algunes aportacions des d'un paral·lelisme amb la lingüística. Helga María Lell

Estudis sobre pragmàtica del dret

Entre veritat i mentida. Estratègies (des)cortesies en els judicis. Susana Ridao Rodrigo

Estudis sobre dret lingüístic

L'impacte de la revisió judicial i de la LOMCE en el model lingüístic de l'escola catalana: estat de la qüestió. Mercè Corretja Torrens

La tutela lingüística de l'estranger en el procés penal italià. Mariangela Coppolella

Estudis sobre política lingüística i sociolingüística

Trajectòries sociolingüístiques en la transició educativa. Vanessa Bretxa

Notes i informació

Neologisme i consens: creació de significat, adjectivació i ambigüitat en la terminologia juridicopolítica en les discussions parlamentàries de la Constitució espanyola del 1978. Javier de Santiago Guervós

Recursos per a formar en redacció de textos legals. Fernando Centenera Sánchez-Seco

Constitució italiana, sentències del tribunal constitucional i la distribució de competències sobre llengües minoritàries. Alessia Vacca

Legislació, jurisprudència i documentació

Recensions i notícies bibliogràfiques

11 Enllaços

- ▶ Pau Vidal, ["Anti Frau"](#) (*Núvol*, 06/07/2016)
- ▶ ["Què ha passat amb el català a les Balears després d'haver desbancat el PP?"](#) (*Racó Català*, 23/06/2016). La directora general de Política Lingüística, Marta Fuxà, considera que els canvis introduïts ja estan donant els seus fruits
- ▶ Xevi Xirgo, ["Ni ànims, en català?"](#) (*El Punt Avui*, 02/07/2016). Expulsen un entrenador de tennis taula per parlar en català i no passarà res més? Quedarà així?
- ▶ Josep Lluís Navarro Peiró, ["Els verbs *tocar* i *cridar* com a sinònims de *telefonar*"](#) (*Aula de Lletres Valencianes*, núm. 3, 2013).
- ▶ ["Pas endavant per a incloure la competència lingüística en la reforma de la llei de funció pública"](#) (*VilaWeb*, 06/07/2016). ACPV treballa amb la Conselleria de Justícia i els sindicats per aconseguir que la nova Llei de funció pública inclogui la competència lingüística dels funcionaris.
- ▶ ["Saó, 40 anys de periodisme en valencià"](#) (*La Veu del País Valencià*, 05/07/2016)